

E-KNJIGA

NEKA AUTORSKOPRAVNA PITANJA

Radionica Pogled na muzejsko izdavaštvo iz pravnog kuta, MDC, 24. 3. 2017.

Izv. prof. dr. sc. Daniela Živković

Filozofski fakultet, Katedra za knjigu i nakladništvo

Sveučilište u Zagrebu

E-mail: dzivkovi@ffzg.hr

Je li e-knjiga uopće knjiga?

- definicija
  - formalna obilježja
  - intelektualna obilježja
- 1998.
- **netLibrary.com SAD**
- 1971.
- **Projekt Gutenberg**

E-knjiga

Jedna ili više računalnih datoteka omeđenog sadržaja koje su dostupne javnosti na mreži (mrežna knjiga) ili u materijalnom obliku (na CD-ROM-u, DVD-u i drugim elektroničkim materijalnim medijima).

- Slika
- Zvuk
- Veze sa srodnim mrežnim stranicama
- Interaktivnost
- ISBN, DOI
- ePub, PDF i formati za mobilne uređaje

Politika za knjigu i knjižnice

Legislation for the Bookworld
*International Conference and
Workshop*

Varšava, 13 – 15. 11. 1996

Međunarodni kolokvij o pravnom
položaju knjige, knjižnica i
nakladništva u Republici
Hrvatskoj,

Zagreb, 6 – 7. 12. 1996

Politika za knjigu i knjižnice – E-knjige?

Izjava IFLA-e o autorskom pravu
u digitalnoj sredini (2000)

„Digital is not different.”

Uravnoteženo autorsko pravo za
svakoga.

Politika za e-knjige?

- Directive 2001/29/EC of 22 May 2001 on the harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the information society (Direktiva o nekim aspektima autorskog prava i srodnih prava u informacijskom društvu)
- Book publishing on the move. European Economic and Social Committee. 2012. Dostupno na: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.ccmi-opinions.19702>
- EBLIDA Europske knjižnice i izazovi e-nakladništva (2012)
- Schaake, M. Report on a Digital freedom strategy in EU foreign policy (2012/2094(INI))
- Reda, J. Report on the implementation of Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society (2014/2256(INI))
- Strategija EU za jedinstveno digitalno tržište – 16 mjera (2015)

WIPO Standing Committee on Copyright and Related Rights. Study on Copyright Limitations and Exceptions for Museums (2015)

Prioriteti

- digitalizacija zbirki obogaćenih tekstom i slikama kako bi se olakšalo upravljanje i komuniciranje
- povećano sudjelovanje u obrazovanju i istraživanju putem suvremenih oblika komuniciranja

Preporuke WIPO-a

- pojednostavniti zakon
  - treba pojednostavniti pravila i uzeti u obzir potrebe digitalizacije
- objasniti pojam 'u nekomercijalne svrhe'
  - voditi računa o javno/privatnom partnerstvu
- centralizirati podatke o zbirkama i autorima

ARLIS/NA Museum E-Book Publishing Survey (2016)

- 49 muzejskih knjižnica raznih veličina (SAD i Kanada)
- E-knjige nastale digitalizacijom i one izvorno digitalne od 2013. do 2015.
- Proizvode ih knjižnice i odjeli za izdavaštvo
- Cilj studije: dobiti uvid, usporediti iskustva muzejskih knjižnica, obrazovati knjižničare i osoblje zaduženo za izdavaštvo u muzejima o osobitostima izdavanja e-knjige s naglaskom na trajnom pristupu.
- Broj knjiga, formati, načini distribucije, metapodaci, DRM, odabir sadržaja, osoblje, OA
  - 61% digitalizira knjige
  - 39% izvorne digitalne
  - **72% OA**
  - 19 muzeja izvorne digitalne – 15 OA do 50 naslova, 8 muzeja prodaje do 50 naslova
  - Knjižnice digitaliziraju znatno više od izdavačkih odjela

ARLIS/NA Museum E-Book Publishing Survey (2016)

- Formati
  - Digitalizirane – EPUB, Kindle
  - Izvorne digitalne – iBook, PDF (u povojima)
- Distribucija – Digital Public Library of America, institucijski repozitoriji, OCLC (ne koriste agregatore)
- DRM – pokriva ukupno poslovanje pravima intelektualnog vlasništva, od nastanka knjige, licenciranja, do zaštite i provedbe.
- Ispitanici ne koriste DRM (osim 3 ispitanika) – neki koriste softver s ugrađenom zaštitom, većina dozvoljava učitavanje na čitač i PC
- Pohrana – poslanje knjižnica – zastarjeli formati?
- Samo jedna ustanova ima strategiju digitalizacije
- E-knjige izrađuje postojeće osoblje, knjižnice još zapošljavaju na ugovor i volontere
- Trgovci e-knjigom ne nude muzejska izdanja
- E-knjige u otvorenom pristupu kao rješenje?

Ograničenja AP-a kada knjižničar ne mora tražiti odobrenje autora ili nositelja prava:

- kad reproducira jedinicu građe koja sadrži autorsko djelo, a knjižnica je ima u svojem fondu. Knjižnica ne mora platiti naknadu za reproduciranje. (ZAPSP, čl. 84).
- kad reproducira jedinicu građe koja sadržava autorsko djelo za potrebe slijepih, slabovidnih i drugih korisnika s invaliditetom. Naknada se ne plaća. (Ugovor iz Marakeša predviđa i da ne treba tražiti dopuštenje niti platiti naknadu.)
- kad reproducira likovno djelo iz svojeg fonda na plakatu ili u katalogu izrađenom kao dokument uz izložbu koju organizira. Naknada se ne plaća.
- kad priprema izložbu slika, grafičkih mapa, listova i druge likovne građe koju ima u svojem fondu. Naknada se ne plaća. Osim ako drugačije ne piše u ugovoru o prodaji/donaciji koji je sklopio s prodavateljem/donatorom.

Ključna pitanja e-knjige

- Digitalizacija
- Digitalizacija djela siročadi
- Privatnost
- Arhiviranje e-knjiga u repozitorijima
- E-posudba

Licenciranje

Direktiva o harmonizaciji nekih aspekata autorskog prava i srodnih prava u informacijskom društvu (2001)

- licencnim ugovori u skladu s važećim nacionalnim zakonom o autorskom i srodnim pravima
- knjižnica pribavlja pravo pristupa građi
- knjižničar preuzima zakonsku i financijsku odgovornost
- vrste licencija
- Licences for Europe (2013)
- *predložci licencija*
  - <http://www.licensingmodels.com>

Otvoreni pristup

Institucijski repozitoriji

*predstavljaju digitalnu zbirku
različitih materijala nastalih
unutar ustanove*

Studija (E. Kapsalis)

- *ne gubi se kontrola nad
intelektualnim vlasništvom*
- *manji prihod*
- *veći ugled*
- *novi dodatni izvori financiranja*

Licencija Creative Commons

*Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima 4.0
međunarodna*

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hr>

<https://creativecommons.org/about/downloads/>

Primjer:

*Horvat, A. ; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb :
Hrvatska sveučilišna naklada, 2009. Dostupno na:
<http://darhiv.ffzg.hr/2002/>*

Literatura

- Gabbard, P. Insights and overview: the ARLIS/NA museum e-book publishing survey. // *Art Documentation: Journal of the Art Libraries Society of North America* 35,2 (Fall 2016), 281-295.
- Horvat, A. ; Živković, D. Između javnosti i privatnosti: knjižnice u vremenu e-knjige. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. (njem. izd. Zwischen Öffentlich und Privat: Bibliotheken in der Zeit des e-books, 2015.).
- Horvat, A. ; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2009. Dostupno na: <http://darhiv.ffzg.hr/2002/>
- Kapsalis, E. The impact of Open Access on galleries, libraries, museums, & archives: Smithsonian Emerging Leaders Development Program, April 27, 2016
- WIPO Standing Committee on Copyright and Related Rights. Study on Copyright Limitations and Exceptions for Museums (2015)
- Živković, D. E-knjiga – neki autorskopravni aspekti. // Vizija i stvarnost: zbornik u povodu 40 godina djelovanja Aleksandre Horvat u knjižničarstvu. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2016. Str. 153-167.
- Živković, D. Elektronička knjiga. Zagreb : Multigraf, 2001. (engl. izd. The Electronic Book, 2005). Živković, D.; Tot, M.; Šalamon-Cindori, B. Elektronička knjiga u muzeju. // Simpozij "Knjiga u muzeju - KUM", Zagreb, 5.-6.10.2011. // *Muzeologija* 48/49(2011/2012), str. 285-290.